

УДК 316.624 [159.9 : 331.101.3]

Романчик Т.В.,

к.е.н., доц., доцент кафедри економіки та маркетингу
Національний технічний університет «ХПІ»,
Харків

Місце комплаєнс у забезпеченні економічної безпеки підприємства

Питання забезпечення безпеки не втрачають своєї актуальності з часів зародження людства. Американський психолог, засновник гуманістичної психології, А. Маслоу виділяв безпеку як одну з основоположних базових потреб людини, основну передумову виживання людства.

Найбільшої зацікавленості викликає наразі теорія економічної безпеки підприємства. Цілком закономірним у кризових ситуаціях є виникнення конфліктів між учасниками ринкової взаємодії з приводу створення, поділу, розподілу та споживання трудових, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів. Це актуалізує проблему забезпечення безпеки серед учасників ринкової взаємодії.

Аналіз публікацій стосовно згаданої проблеми доводить, що фактори формування небезпек і загроз діяльності підприємств можна розглядати з різних точок зору в залежності від сфери формування, механізмів впливу, можливості прогнозування тощо.

Система економічної безпеки підприємства обумовлена взаємодією різних факторів і повинна бути націлена на протидію як зовнішнім, так і внутрішнім загрозам.

Згідно загальноприйнятого підходу стан економічної безпеки підприємства забезпечується ступенем впливу трьох груп факторів:

- функціональних складових, що формуються у внутрішньому середовищі підприємства;
- дією зовнішніх чинників негативного характеру;
- якістю організації роботи служби безпеки підприємства.

Як правило, економічна безпека підприємства розглядається як стан організації у теперішній часу та як її здатність завдяки ефективному використанню ресурсів протистояти негативним тенденціям ринку та забезпечувати стале функціонування закладу. Теоретико-методологічні основи забезпечення економічної безпеки підприємства розглядають її переважно як наслідок поточної діяльності. Між тим, при підході до дефініції безпеки виключно з позицій захисту, фактично нівелюється значення превентивних дій (звуження, послаблення, усунення, попередження), результатом яких, власне, і є формування умов стабільного функціонування, відтворення та розвитку системи. А отже, звужене тлумачення безпеки, виключно з позицій захисту, є недосконалим та потребує подальшого розвитку.

Перспективним напрямком розвитку теорії економічної безпеки можна вважати комплаєнс як комплекс мір превентивного характеру, спрямований на відстеження потенційно небезпечних чинників та тенденцій, здатних нанести економічну шкоду діяльності закладу.

Комплаєнс являє собою систему попереджувальних мір захисту ділової репутації закладу шляхом аналізу загрозливих чинників внутрішнього середовища та відстеження безпеки зовнішніх чинників. Ці дії спрямовані на запобігання укладенню навмисно не вигідних угод, протидію проведенню протизаконних правочинів, відстеження проявів корупції і т. ін., тобто дій, здатних негативно вплинути на фінансову та іміджеву складову діяльності підприємства. Захист економічної безпеки підприємства забезпечується шляхом моніторингу комплаєнс-загроз як внутрішнього, так і зовнішнього формування та оперативної розробки заходів з метою протидії їх виникненню.

Таким чином, комплаєнс-контроль є превентивним засобом захисту підприємства від комплаєнс-ризиків, що становлять загрозу його економічній безпеці. Комплаєнс є інструментом системи внутрішнього контролю і елементом процесу корпоративного управління на підприємстві. Правильне ставлення керівництва підприємства до функції комплаєнс-контролю створює умови для ефективного управління ризиками втрати прибутку, знижує потенційну можливість втрат навмисного або ненавмисного характеру, втрат бізнес-репутації. Комплаєнс-контроль забезпечує захист економічних інтересів підприємства від потенційних ризиків на ранніх стадіях, що спрощує їх нейтралізацію. Функція комплаєнс повинна здійснюватися не за фактом вчинення протиправних дій, а мусить бути націлена на їх попередження в майбутньому.

Комплаєнс в системі захисту економічної безпеки підприємства - це комплекс превентивних заходів по контролю за дотриманням вимог законодавства працівниками підприємства, його контрагентами та іншими учасниками ринкових процесів з метою запобігання виникнення фінансових ризиків від зниження ділової репутації в результаті свідомого чи несвідомого порушення вимог керівних документів при здійсненні повсякденної діяльності та взаємодії з зовнішніми контрагентами. Він включає контроль, розробку і впровадження заходів, спрямованих на захист підприємства від укладання потенційно небезпечних контрактів, контроль факторів ризику; розробку превентивних заходів щодо попередження порушень вимог нормативних документів; впровадження заходів щодо запобігання шкоди діловій репутації; протидію проведенню протизаконних операцій, відстеження проявів корупції і т. ін.

Головною метою комплаєнс є захист економічних інтересів промислового підприємства від факторів, здатних негативно вплинути на фінансову та іміджеву складову його діяльності. Отже, комплаєнс можна розглядати як один з важелів забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом захисту від негативної дії комплексу факторів, що впливають на його імідж.